

Що таке булінг? Протидія булінгу.

L/O/G/O

Відповіді-запитання

- ① Який він — безпечний освітній простір?
- ② Що є булінгом і які ситуації помилково трактують як булінг?
- ③ Які форми і компоненти булінгу?
- ④ Які особливості реального та віртуального булінгу?
- ⑤ Як запобігати булінгу та куди звертатися в разі, якщо він виник?

Освітнє середовище

Головною цінністю освіти

стає розвиток в людині потреби і можливості вийти за межі того, що вивчається, здібності до самореалізації творчого потенціалу, спрямованості на саморозвиток і самоосвіту.

Істотними характеристиками освітнього середовища є :

- гнучкість,
- різноманітність,
- доступність у часі та просторі.

Структура освітнього середовища

- внутрішнє середовище
- зовнішнє середовище

Безпечне освітнє середовище

Безпечні навчальні заклади

— це навчальні заклади, які забезпечують захист від насильства, образ, зловживань та експлуатації здобувачів освіти, персоналу закладу освіти, зокрема викладачів.

Нормативно-правові акти

- Конвенція ООН про права дитини
- Закон України «Про охорону дитинства»
- Закон України «Про освіту»
- Закон України «Про фахову передвищу освіту»

- Державна соціальна програма “Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини” на період до 2021 року,

- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу»,
- Лист Міністерства освіти і науки України 1/11-881 від 29.01.2019 «Рекомендації для закладів освіти щодо застосування норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 року 2657-VIII.

- Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»,

- «Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року»

**Яка різниця між
конфліктом,
насильством та
булінгом?...**

***Конфлікт** - це зіткнення протилежних інтересів чи поглядів; крайнє загострення суперечностей, що призводить до ускладнень чи гострої боротьби.*

Насильство у закладах освіти — вид насильства, при якому має місце застосування сили (примус) між учасниками освітнього процесу.

Насильством є будь
яка поведінка , яка
порушує права іншої
ЛЮДИНИ

Булінг/цькування - (від англ. bully— хуліган, залякувати) – форма насильства у вигляді тривалої систематичної травлі, бойкоту, насмішок, дезінформації, псування особистих речей, фізичної розправи тощо.

Ситуації

1. Суперечка між однолітками.
2. Доросла людина підвищила голос та образила дитину.
3. Вчитель/вчителька потягнув/потягнула за вухо.
4. Старший брат або сестра відібрав/відібрала кошти.
5. Дитина, яка жебракує на вулиці
6. Учня/студента принижують тривалий період у класі/групі.

Ситуації

1

Доброго вечора!

Мене звати Наталя. Я вам телефоную зі Тернопільської області. Мені нещодавно виповнилося 14 років. Моє хобі – це спілкування в соціальних мережах. Десь місяць тому через соціальні мережі я познайомилася з чоловіком, якому 35 років. Спочатку я з ним охоче спілкувалася. Це тривало майже тиждень. Потім мені стало нудно і я відмовилася від спілкування з ним.

Він цього не зрозумів і продовжує мені писати та телеонувати. Це трапилось тому, що я всю особисту інформацію написала в соціальній мережі.

2

Світлана як завжди сиділа за партою, хоча всі її однолітки метушилися та галасували під час перерви. Вона спостерігала щодня одну й ту саму картину: дівчатка весело сміються, жартують та кокетливо поглядають на хлопців. Звичайно, адже вони не носять цих потворних окулярів та брекетів на зубах. Через них вона терпіла стільки знущань та насмішок серед однокласників! Тільки вдома вона могла насолодитися любов'ю та теплом, яке дарували їй її батьки.

Соціальна структура булінгу:

переслідувач;
потерпілий(а)/жертва;
спостерігач.

Булінг включає чотири ГОЛОВНІ КОМПОНЕНТИ:

- 1** це агресивна і негативна поведінка;
- 2** здійснюється регулярно;
- 3** відбувається у відносинах, учасники яких мають неоднакову владу;
- 4** ця поведінка є навмисною.

Булінг у закладах освіти можна розділити на такі основні форми:

1. Фізичний булінг

- умисні штовхання, удари, стусани, побої, нанесення інших тілесних ушкоджень та ін;

2. Економічний булінг

- крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей жертви, вимагання грошей тощо.

3. Психологічний булінг

- насильство, пов'язане з дією на психіку, що завдає психологічну травму шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно заподіюється емоційна невпевненість.

Психологічний булінг:

вербальний булінг

де знаряддям служить слово (образливе ім'я, з яким постійно звертаються до жертви, обзивання, поширення образливих чуток тощо)

образливі жести або дії

залякування

використання агресивної мови тіла і інтонацій голосу для того, щоб змусити жертву здійснювати або не здійснювати що-небудь.

ізоляція

жертва навмисно ізолюється, виганяється або ігнорується частиною учнів/студентів або всім класом/групою

Вимагання

грошей, їжі, інших речей, примус що - небудь вкрати

пошкодження та інші дії з майном

ховання особистих речей

Булінг у закладах освіти можна розділити на такі основні форми:

4. Кібербулінг

- приниження за допомогою мобільних телефонів, інтернету, інших електронних пристроїв.

5. Сексуальний булінг

- принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти тощо.

Типи поведінки, характерні для кібер-булінгу

- 1) **Перепалки або флеймінг** (від англ. flaming – пекучий, гарячий, полум'яний) обмін короткими гнівними репліками (чат)
- 2) **Нападки, постійні виснажливі атаки** (англ. harassment) – найчастіше це залучення повторюваних образливих повідомлень, спрямованих на жертву (наприклад, сотні СМС-повідомлень на мобільний телефон, постійні дзвінки)
- 3) **Обмовлення, зведення наклепів** (denigration) – розповсюдження принизливої неправдивої інформації з використанням комп'ютерних технологій.
- 4) **Самозванство, втілення в певну особу** (impersonation) – переслідувач позиціонує себе як жертву, використовуючи її пароль доступу до її акаунту в соціальних мережах, блогу, пошти, системи миттєвих повідомлень тощо

5) **Ошуканство, видурювання конфіденційної інформації** та її розповсюдження, отримання персональної інформації в міжособовій комунікації і передача її (текстів, фото, відео) у публічну зону Інтернету або поштою тим, кому вона не призначалась.

6) **Відчуження (остракізм), ізоляція**

7) **Кіберпереслідування** – це дії з прихованого вистежування переслідуваних і тих, хто тиняється без діла поруч, зазвичай зроблені нишком, анонімно, з метою організації злочинних дій на кшталт спроб зґвалтування, фізичного насильства, побиття.

8) **Хепіслеппінг** (від англ.. happy slapping –щасливе ляскання) – відносно новий вид кібер-булінгу, який починався в англійському метро, де підлітки, прогулюючись пероном, раптом ляскали один одного, в той час як інший учасник знімав цю дію на мобільну камеру.

Відмінності віртуального і традиційного булінгу

Реальний булінг - це ситуація в дворі закладу освіти, де старші чи сильніші діти тероризують молодших. Реальний булінг, на відміну від кібер-, закінчується, коли дитина приходить із школи додому.

Віртуальний терор продовжується і вдома.

Мотивацією до булінгу

- стають заздрість,
- помста,
- відчуття неприязні,
- прагнення відновити справедливість,
- боротьба за владу;
- потреба підпорядкування лідерові,
- нейтралізація суперника,
- самоствердження тощо аж до задоволення садистських потреб окремих осіб.

Типові риси тих, хто потерпає (жертви булінгу):

- *полохливі, вразливі, замкнуті, соромливі, часто тривожні, невпевнені в собі;*
- *мають низьку самооцінку;*
- *схильні до депресії;*
- *часто не мають жодного близького друга або близьку подругу та успішніше спілкуються з дорослими, ніж із однолітками;*
- *можуть бути фізично слабшими за своїх ровесників.*

Типові риси учнів, схильних ставати булерами (за норвезьким психологом Д. Олвеусом):

- *відчувають сильну потребу панувати й підпорядковувати собі інших учнів або учениць;*
- *переслідують власні цілі;*
- *Імпульсивні, часто зухвалі та агресивні в ставленні до дорослих (передусім батьків і вчителів);*
- *не виявляють співчуття до своїх жертв;*
- *зазвичай фізично сильніші за інших.*

Загальні психологічні характеристики ймовірного булера-нападника (за Олвеус, 1993)

- домінантна особистість;
- неврівноважений темперамент, імпульсивний;
- має більш позитивне ставлення до насильства;
- важко підкорюється правилам;
- проявляє проактивну агресію.

Дан Олвеус виоремлює такі типи поведінки переслідувача:

1. Приниження як засіб досягнення своїх цілей.
2. Імпульсивні особи зі слабким самоконтролем.
3. Особи, позбавлені емпатії та співчуття до інших.
4. Агресивні особи.
5. Нарцисизм.

Типові риси спостерігачів:

- *відчуття провини;*
- *відчуття власного безсилля.*

Наслідки впливу освітнього насилля/булінгу на особистість

- *соматичні наслідки*
- *психологічні розлади*
- *психологічна дезадаптація*
- *розвиток асоціальної поведінки*

Комплексний підхід у сфері запобігання та протидії проявам булінгу (цькування)

Лист МОН України №1/11-881 від 29.01.2019

«Рекомендації Міністерства освіти і науки України для закладів освіти щодо застосування норм Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)" від 18 грудня 2018р. №2657-VIII»

У комплексному підході можна відзначити два ключових напрями:

- управлінський напрям (аналіз ситуації в закладі освіти, розробка правил поведінки, алгоритмів дій, плану заходів, здійснення моніторингу його реалізації та безпечності, комфортності освітнього середовища)
- просвітницький напрям (системна робота з інформування, роз'яснення з метою формування навичок толерантної та ненасильницької поведінки, спілкування та взаємодії всіх учасників освітнього процесу)

Контактна інформація, куди можна звернутись:

- Національна дитяча "гаряча" лінія
116 111 або 0 800 500 225
- Національна "гаряча" лінія з питань
запобігання насильству **116 123 або 0
800 500 335**
- "гаряча" лінія щодо булінгу
116 000

- "гаряча" лінія щодо булінгу
116 000
- Уповноважений Верховної Ради з прав людини **0 800 50 17 20**
- Уповноважений Президента України з прав дитини **044 255 76 75**
- Центр надання безоплатної правової допомоги **0 800 213 103**
- Національна поліція України **102**

- Виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами
- У разі виявлення фактів насильства

Протягом доби за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти інформує уповноважений підрозділ органу Національної поліції та Службу у справах дітей (у разі коли постраждалою особою та/або кривдником є дитина),

забезпечує надання медичної допомоги (у разі потреби) та фіксує необхідну інформацію в журналі реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі (закладу освіти) за формою згідно з додатком 3

Яка передбачається відповідальність?

Стаття 1734 Кодексу України про Адміністративні правопорушення (витяг)

Хто несе відповідальність?

1. Учасники освітнього процесу

Штраф від 50 до 200 мінімумів доходів громадян (від 850 до 3 400 грн.)

Громадські роботи від 20 до 60 годин

*діти від 16 років

2. Батьки або особи, які їх замінюють у випадку, якщо діяння вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від 14 до 16 років

Штраф від 50 до 200 мінімумів доходів громадян (від 850 до 3 400 грн.) Громадські роботи від 20 до 60 годин

3. Керівник закладу освіти у разі неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу Тягне за собою накладення штрафу від 50 до 100 неоподаткованих мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахування до двадцяти

Суб'єкти щодо протидії булінгу:

Керівник закладу

Батьки здобувачів освіти

Здобувачі освіти

Педагогічні працівники

Національна дитяча
«гаряча лінія»
Для дітей і про дітей

0 800 500 225

116 111

безкоштовно

**зі стаціонарних та мобільних телефонів у
межах України**

Усунути булінг взагалі як явище практично неможливо.

Цькування перебуває у значній залежності від загальної системи нерівності людей (майнова, фізична, етнічна, інтелектуальна, гендерна). І проблема подолання знуцань симетрична проблемі подолання цієї нерівності. Навіть міжнародний досвід, досвід Скандинавських країн, де над подоланням цього явища працюють уже не один десяток років, свідчить, що факти насилля у дитячому колективі залишаються попри всі докладені зусилля. Тому, наше завдання – не стільки усунути булінг як явище, скільки - знизити його інтенсивність та зменшити кількість випадків крайніх проявів булінгу.

ЦИТАТИ ВІДОМИХ ЛЮДЕЙ

- *Якщо ти байдужий до страждань інших, ти не заслуговуєш називатися людиною. (Сааді)*
- Байдушність - це найвища жорстокість. (М. Уїлсон)
- Жорсткість і боязкість - одного поля ягоди. (І. Шевелєв)
- Віддай людині крихітку себе. За це душа поповнюється світлом. (Л. Костенко)
- Немає величі там, де нема простоти, добра і правди. (Л. Толстой)
- Кожного разу, коли тобі чого-небудь дуже хочеться, спинись і поміркуй: чи добре те, чого тобі так хочеться. (Л. Толстой)

ПРИТЧА ПРО ЖОРСТОКІСТЬ

В одному з монастирів Шаоліню майстер навчав учня. І якимось учень поставив майстру запитання: «Учителю, а як довідатися, наскільки я жорстокий?».

«Щоразу, коли ти завдаватимеш удару своєму ворогу, уяви себе на його місці і відчуй його біль. І якщо один раз ти не відчуєш болю — знай, жорстокість поглинула тебе».

Будьмо толерантними один до одного, до самих себе.

STOP

Bullying